

METROPOLITNÍ OZVUČNÁ DESKA 1.3
1. 12. 2012

CAFÉ DIALOGY – ZÁPIS

(vypracovalo o.s. Agora CE)

Café dialog 1: Metropolitní plán Prahy

Diskuze na téma Metropolitního plánu hlavního města Prahy (dále jen MPP), který byl představen jako soustava plánů různé podrobnosti, se věnovaly řadě otázek spojených s cíli a strukturou dokumentu, metodikou jeho vytváření a schvalování, harmonogramem přípravy a dalšími otázkami, které by měly být během jeho pořízení projednány. Diskuze se dotkla také souvisejících otázek vnitřního členění Prahy, vývoje určitých typů území apod.

V diskuzi byly vyjasněny otázky platnosti aktuálního územního plánu a předpokládaného harmonogramu přípravy MPP. Až do schválení MPP (nebo dle stavebního zákona do roku 2021) bude platit stávající územní plán, ve kterém mohou být v případě potřeby pořizovány změny.

Podrobněji než v plenárním jednání byla představena struktura územního plánu. Metropolitní plán bude v plném rozsahu právně závazný – bude územním plánem obce, ať již bude vytištěn v jakémkoli měřítku. Tento dokument bude zpracován Útvarem rozvoje hl. m. Prahy.

Předpokladem je, že v klíčových, například transformačních lokalitách, bude výstavba podmíněna schválením územního plánu části města Prahy (dále jen ÚPP) v měřítku 1:5000. Plány mohou být schváleny současně, nebo těsně po sobě. Vymezení částí města bude provedeno na základě potřeby a charakteru území, nikoliv na základě administrativního členění (tj. např. lokalita Trojmezí bude řešena společně bez ohledu na administrativní rozdělení mezi tři městské části). Předpokládá se, že ÚPP budou zpracovány pro 10-20 % území města. Přesný vztah metropolitního plánu a plánů části města bude popsán v zadání. ÚPP mohou být zpracovány i za pomoci externích zpracovatelů. Bude zřízeno informační středisko, které bude zajišťovat průběžnou informovanost o zpracování MPP a zprostředkovávat komunikaci s obyvateli Prahy.

Regulační plány (v měřítku 1:1000) pravděpodobně nebudou v Praze využívány, protože je jejich pořízení podle platné legislativy velmi náročné, zejména v územích s více vlastníky. V průběhu zpracování MPP se očekává odborná diskuze na téma regulačních plánů.

Příprava MPP bude probíhat souběžně s přípravou Strategického plánu Prahy (dále jen SPP), jehož příprava je v počátcích. Oba procesy budou vzájemně komunikovat. Příprava MPP je zároveň příležitostí sladit tento dokument s dalšími vytvářenými dokumenty (např. Management plánem péče o památku UNESCO). Metropolitní plán ve všech svých úrovních by měl vyjádřit tyto strategické vize „v prostoru“.

V diskuzi byla zdůrazněna **důležitost zadání územního plánu**, které by mělo být zpracováno velmi pečlivě a obsahovat podstatné zásady pro směřování města. Vágní zadání obvykle vede k velmi dlouhému procesu následných prací na návrhu a jeho schvalování. Dosud však konkrétnost a hloubka zadání není známa, protože jeho příprava je v počátcích. Součástí zadání bude i procesní a formální rovina pořízení a zpracování plánu.

V diskuzi zazněla řada **obav**, která je spojena s přípravou MPP jako v praxi nového dvouúrovňového dokumentu. Územní plán má být garancí určitého konsenzuálního vývoje a poskytovat tak jistotu a ochranu jak zájmům obyvatel, tak investorům. MPP by měl mít dostatečnou informační hustotu a obsahovat (i v případě měřítko 1:25000) veškeré potřebné regulativy. Dosavadní informace neumožňují srovnání podrobnosti, s jakou je regulace území řešena ve stávajících dokumentech, a jaké bude řešení v MPP. MPP by neměl být příliš „pružný“, aby neztratil důležitou funkci jistot a garancí pro aktéry v území. Neměl by však být rigidní, aby negeneroval neúměrné množství změn.

Další obavy jsou spojeny s kvalitou rozhodování v územních řízeních v rámci 22 stavebních úřadů Prahy v rámci nových pravidel MPP. Dále byla vyjádřena obava, že MPP vytvoří větší prostor pro rozhodování stavebních úřadů (v územním řízení), což může v konečném důsledku vést k oslabení vlivu samosprávy a občanů, protože podstatná rozhodnutí budou činěna v režimu výkonu státní správy.

Chybí důkladná analýza dosavadního vývoje, která by byla poučením pro přípravu nových dokumentů. Zároveň byla zdůrazněna kvalita územních analytických podkladů, které lze pro přípravu MPP využít.

V diskuzi byla opakovaně zdůrazněna priorita **komunikace MPP** směrem k odborné i široké veřejnosti a možnosti její **participace**. Činnost stálého informačního střediska by měla být také finanční

prioritou. Nemělo by se jednat o formální informování, ale o iniciaci participace občanů na tvorbě plánu a rozvoji města. Standard komunikace a participace občanů by měl být výrazně vyšší, než tomu bylo doposud.

Z diskuze vzešlo několik konkrétních podnětů na **principy** nebo směry, které by měly být v zadání MPP zohledněny a podpořeny. Jedná se o posílení městskosti území ve smyslu zvýšené hustoty zástavby a její blokové struktury a kvalitních veřejných prostorů. Vedle vhodné formy zahušťování je podstatná také míra zahušťování.

Z hlediska komunikace a srozumitelnosti MPP v interdisciplinárním prostředí a veřejnosti upozornili diskutující na možné použití vhodnějších termínů, které vhodněji osvětlují problematiku. Místo přiblížení města jako celku by mělo být město představeno a chápáno jako systém. Fragmentace je v sociální sféře spíše pluralizací (sociálních skupin, životních stylů apod.). Žádoucím směrem vývoje města není zahušťování ve smyslu pouhého zvyšování hustoty zástavby, ale spíše revitalizace nebo dotvoření současného města s důrazem na využití proluk, nevyužitých ploch společně s důrazem na kvalitu řešení a veřejných prostor.

Na úrovni MPP budou v podstatě rozlišeny stabilizované a transformační, případně rozvojové lokality v Praze, které budou podrobněji popsány v ÚPP. Diskutovalo se o přístupu k sídlištím, které by z hlediska podpory městskosti měly projít určitou proměnou (např. doplnění pracovních příležitostí), ale z hlediska charakteru zástavby se jedná spíše o stabilizovaná území.

Větší hustota zástavby povede ke změně pohybu obyvatel v území a požadavků na dopravu (změna přepravních vzdáleností, používaných dopravních prostředků). MPP tyto změny může umožnit a podpořit, musí počítat s jejich důsledky. V rámci diskuze byl používán spíše termín „městskost“ než obecné zahušťování. Jako výraz snahy po tvorbě současného městského prostoru a ne pouze mechanické větší hustoty zástavby.

Pro věcné řešení některých otázek (např. infrastruktury) bude vhodné spolupracovat s obcemi sousedícími s Prahou.

Zahušťování a zvyšování intenzity (např. nástavby na domech) může být v některých územích v rozporu s požadavky ochrany historického dědictví.

Doc. Koucký představil další postup přípravy MPP. Po zákonném projednání a vypořádávání námitek a připomínek bude zadání v druhé polovině roku 2013 předloženo ke schválení zastupitelstvu hl. města Prahy a bude zahájena práce na prvním návrhu MPP. Schválení MPP podle „prvního“ návrhu nelze, zejména vzhledem k rozsahu města a složitosti problematiky podle současné právní úpravy, předpokládat. Před projednáváním územního plánu bude pravděpodobně ještě nutné upravit Zásady územního rozvoje. Pravděpodobně bude připraven „druhý“ návrh MPP, který zapracuje výsledky probíhajících diskuzí a bude v souladu s upravenými Zásadami. Doc. Koucký odhaduje celkovou délku přípravy MPP do schválení na 3-5 let. Délka bude závislá na mnoha okolnostech, které dnes není možné ani specifikovat.

Diskuze o MPP bude pokračovat na lednovém zasedání Metropolitní ozvučné desky, kde bude první pracovní verze zadání předložena k diskusi.

Café dialog 2: Pražská nábřeží

Diskuze byla věnována z velké části tzv. **Manuálu užívání pražských náplavek**, který byl vytvořen pro potřeby MHMP. Předkládaný dokument kromě návrhů, jak prostory spravovat, přináší množství strategických návrhů a vizí na proměnu a využití prostor, které ovšem **nejsou podloženy dostatečnou expertízou a odbornou autoritou. Zásadním problémem je skutečnost, že řada konkrétních návrhů v materiálu naznačuje směr ke komercializaci a přetížení místa „atrakcemi“**. Dokument přináší dílčí kvalitní použitelné návrhy, které je možné využít pro následný projekt celkové koncepce, Jako celek ale bylo doporučeno tento dokument v plném rozsahu nepřevzít.

Bylo konstatováno, že je nutné nejprve vytvořit celkovou koncepci pražských náplavek s cílem definování architektonického a urbanistického přístupu k lokalitě a způsobů jejího využití v souladu s širšími souvislostmi koncepce rozvoje města. Bylo doporučeno, aby se tato koncepce zabývala v širší souvislosti vltavskými břehy jako celkem a aby byl zohledněn i vztah k horní úrovni nábřeží.

ZÁKLADNÍ SPRÁVA

Tato základní správa by měla zabezpečit kvalitní fungování prostor a základní infrastrukturu nezbytnou jak pro provozovatele, tak návštěvníky. Při formulování parametrů správy je vhodné přihlídnout k výstupům z debaty na téma Náplavky konané 10. října 2012 na Rašínově nábřeží za účasti provozovatelů, místních spolků, zástupců MHMP a městských částí a expertů, kteří se snažili definovat nezbytné kroky: **zajištění dostatečného množství odp. košů a úklidu, zajištění el. sítí, toalet, laviček, osvětlení, řešit prostupnost pro pěší a napojení na MHD, řešit kolizi cyklistů a chodců, lepší přístupy na náplavky z horních nábřeží a zrušit parkování**. Dále maximálně **zjednodušit institucionální podporu** – vybrat konkrétní nájemce, kteří budou mít vymezené pravomoci a odpovědnost a budou pod veřejnou kontrolou. Správu náplavek by mělo vykonávat město, které by sjednávalo pronájem s jednotlivými nájemci napřímo a současně by zodpovídalo za jejich údržbu a provoz.

Je nutné vytvořit **jasná pravidla pro využívání náplavek**. Týká se provozu (zrušení parkování, cyklostezky, provoz na nich, provoz na vodě), umístování staveb (lavičky, toalety aj.), využití, podmínek pronájmu atd.

DLOUHODOBÁ STRATEGIE A VIZE

Účastníci kulatého stolu č. 2 jednoznačně podpořili **nutnost komplexního a koncepčního přístupu k problému, který zahrne nejen náplavky, ale i celá nábřeží, ostrovy, přítoky Vltavy a širší územní vztahy** (v tomto bodě se opět shodují se závěry již zmíněné debaty na Rašínově nábřeží). Doporučuje se vytvořit strategii v širším konsensu všech dotčených subjektů a cílových skupin (např. v rámci Kanceláře veřejného prostoru či nějaké pracovní skupiny).

Panuje jasná shoda, že je třeba **respektovat specifika a možnosti jednotlivých náplavek** a že není vhodné za každou cenu usilovat o jejich masové využití. Strategie by měla respektovat fakt, že různé typy náplavek vyžadují různý přístup a měla by **vycházet z již fungujících modelů využití** (podpořit, co funguje): dobrým příkladem je náplavka na Rašínově nábřeží, kde úspěšně kooperují 3 módy využívání – trvalý/dočasný-sezonní/na vodě. Nevhodná se zdá tendence jednotlivé náplavky definovat z hlediska funkce a aktivit (např. severní náplavku definovat jako turisticko-kulturní), naopak jistá míra vágnosti (neurčitosti) prostoru může být v konkrétních případech žádoucí. Hledání vhodných forem využívání by měla probíhat citlivě, např. **vytvořením iniciačních míst/ohnisek**, která umožní řešení testovat přirozeným vývojem.

Dále se doporučuje zohledňovat logiku nábřeží jako inženýrského díla.

Z obecného pohledu jsou náplavky a nábřeží veřejný prostor s unikátním Geniem loci, který je cenný sám o sobě, **není třeba jej zatěžovat atrakcemi** a klást na něj **nároky ekonomické výtěžnosti**. Byla stanovena výchozí premisa, že náplavky, jakožto veřejné prostranství nemusí vydělávat. Veřejný prostor náplavek a nábřeží **má zásadní kulturní a sociální potenciál** a rozvíjení tohoto potenciálu je prioritou.

Café dialog 3: Pražské příležitosti

Cílem diskuze s tímto názvem bylo společně „hledat skutečně reálné příležitosti a současně ověřit, zda jsme při pestrosti názorů a zázemí schopni najít společné průměty a priority“ pro rozvoj Prahy. Během diskuze jsme se pokoušeli pojmenovat, co jsou příležitosti pro rozvoj Prahy a jaká by mohla být její vize. Téma do určité míry navázalo na předchozí diskuzi o strategickém plánu Hl. města Prahy.

Úvodem do diskuze byla prezentace Tomáše Ctibora, který se na Pražské příležitosti podíval optikou čtyř principů.

Prvním byly „**příležitosti v systému**“, tedy debata nad možnostmi efektivních změn pravidel a systémů, kterými je zejména rozvoj Prahy řízen. Druhým tématem bylo hledání „**kvality**“ a potřebných nástrojů, kterých je pro to potřeba. Třetím tématem bylo hledání „**pozice**“ Prahy v současném kontextu, jeho základní definování a hledání toho, jaké možnosti a potenciál v něm Praha má. Posledním tématem byly na jedné straně existující konkrétní **příležitosti** a fenomény a na straně druhé hledání racionálních potřeb, které by nová vize měla být schopna postupně uspokojovat.

Diskuze přinesla zajímavé podněty, které jsou pro vizi Prahy zásadní. V následujícím textu shrnujeme hlavní body diskuze. Diskuze se často stáčela k tomu, co je specifické pro Prahu a co by mělo být při tvorbě vize respektováno jak po stránce procesní tak obsahové. Tímto specifíkem, na kterém panovala velmi významná shoda, je pro Prahu její diverzita či mnoho vrstevnatost (prostoru, čtvrtí, historie, obyvatel).

Opakovaně bylo potvrzeno, že zcela zásadní je, že nositeli nové vize resp. vizí musí být samotní Pražané. Tak se stane sdílenou a funkční, stejně jako kroky, které povedou k jejímu naplňování. Praha se musí orientovat primárně na život svých obyvatel a jejím návštěvníkům skrze ně nabízet živoucí metropoli Evropy a ne pouze statický a v některých aspektech mrtvý skanzen.

Některá témata a náměty byly diskutovány jen velmi okrajově a zůstaly zatím bez hlubší diskuze, což by mělo být řešeno pokračováním těchto diskuzí a jejich větší strukturací a specifikací.

S čím můžeme pro tvorbu vize počítat?

V kontextu geopolitickém bychom měli preferovat a orientovat se na osu „Berlín a Vídeň“ a svou pozici hledat v jejím kontextu. Otevřenou je i otázka vazeb a vztahu k Varšavě. Není to ale pouze o dopravním propojení. Jde primárně o kontext kulturní, („intelektuální a jazyková tradice“), ale i ekonomický (participace). Obě města pro Prahu představují jak konkurenta, tak potenciálního partnera. Je třeba s nimi tedy rozvíjet jak spolupráci, tak hledat vlastní příležitosti úspěchu. Jak v této linii a v konkurenčním prostředí evropských metropolí může Praha uspět? Jak může uspět sama a využít k tomu například to, co je možné pokládat za slabinu těchto měst (potenciál může být například v kvalitním vysokém školství) nebo naopak v doplnění a rozvoji i již obsazených funkcí (příležitost na trhu, například niky jako letecký dopravní uzel, kulturní metropole, kongresové centrum již obsadila Vídeň) a využít je jako devizu pro uplatnění se Prahy?

Vnímání Prahy a její potenciál pro její rozvoj

Praha je na jednu stranu vnímána jako socha, jako „krásná dáma v koutě“. Otázka je jakým způsobem s její krásou dále pracovat? Je to však svým způsobem vnější pohled, pohled turistů, návštěvníků. Měli bychom usilovat o to, aby Prahu její návštěvníci vnímali ne pouze jako kulisu, ale aby mohli její specifickou prožit, aby byli motivováni se sem vracet. Preferujeme zážitky.

Dalším pohledem je pohled zevnitř, který odhaluje její mnohovrstevnatost. Praha z tohoto pohledu není jen prostor od „Vinohrad po Hradčany“. Je diverzifikovaná (spíše než polycentrická). Při tomto pohledu „zevnitř“ se ukazuje, že jde zásadně o kvalitu prostředí a kvalitu aktivit, které jsou primárně důležité pro obyvatele. Tento aspekt Prahy představuje potenciál pro její „rozvoj“, resp. zvyšování kvality života. Daleko více nežli dříve je totiž třeba se zaměřovat i na měkká kritéria kvality života, tj. sociální a kulturní aspekty jejího rozvoje.

Jako další specifický aspekt možného rozvoje, který do značné míry souvisí také s její historií, je koncept multikulturality. Tak, jak byl rozvoj Prahy v minulosti ovlivněn vzájemným soužitím a prolínáním různých národností a kultur, měl by se i v budoucnu tento potenciál využít promyšlenou, ale současně otevřenou politikou. Koneckonců tím lze také předcházet i jiným potenciálním hrozbám (demografický vývoj apod.).

Jedním z klíčových témat při diskuzi o rozvoji Prahy musí být její ekonomický rozvoj a hledání na jedné straně progresivních a současně dlouhodobě udržitelných možností jejího rozvoje. Praha je nejvýznamnějším místem pracovních příležitostí v rámci České Republiky a to nejen pro své obyvatele (nejnižší míra nezaměstnanosti).

Za zmínku také stojí poznámka o tom, že řada příležitostí pro rozvoj Prahy je zaznamenána také ve Strategickém plánu z roku 2009.

Jaké nástroje volit?

Vize pro Prahu je zároveň vizí pro specifické části Prahy. Měla by respektovat jejich charakter (či chceme-li autenticitu) a zejména by měla být pro místní obyvatele uchopitelná a sdílená. Toho lze dosáhnout jen tak, že ji sami přijmou. Jen taková vize může mít úspěch. Měla by být budována nebo naplněna kreativitou svých občanů. Podmínkou je vytvoření předpokladů v podobě jasných, jednoduchých (a následně dodržovaných) pravidel. Tyto pravidla by měla platit jak pro rozvoj pražského „softwaru“ (např. kulturní a sociální aktivity) tak pro rozvoj „hardwaru“ (územní rozvoj, kvalita prostředí atd.).

Konkrétní nástroje, které byly v debatách zmíněny a umožňují takovou formu správy a plánování, jsou například participativní tvorby rozpočtů nebo delegování pravomocí při řešení místních problémů místním iniciativám v Berlíně. Snadno aplikovatelným příkladem nástroje pro specifickou podporu místní identity různých částí Prahy je usnadnění využití veřejného prostoru lidem a to i dočasné. Příkladem z Prahy samotné je „regionální“ uchopení akce „Zažít město jinak“. Uvažovat lze také o tom, jak určité veřejně prospěšné projekty nastartovat z veřejných zdrojů a pak je předat do soukromých.

Jako specifickou příležitost pro úspěch Prahy z vnějšího pohledu je potom prezentace specifčnosti Prahy v její diverzitě jako její devizy (specifika Žižkova, Holešovic, Dejvic atd.).

Systém pravidel pro fungování Prahy

V diskuzi o využití specificky pražské diverzity je však nutné také zmínit nebezpečí, které s sebou tato charakteristika nese. Vedle potenciálu pro rozvoj přináší také možné ohrožení. To platí zejména v současném nestabilním prostředí (ať už z hlediska právního nebo z hlediska neschopnosti kontinuálně udržet dlouhodobý směr vývoje) se diverzita jeví jako roztržitost. Podmínkou pro správné využití tohoto pražského specifika je proto efektivní a transparentní veřejná správa. Znamená to veřejnou správu kompetentní, komunikující a stabilní. Transparentní potom znamená také taková, kde jsou jasná pravidla pro její fungování, kde je možné se podílet na přípravě těchto pravidel.

Jedním z podnětů bylo i téma a možnosti experimentu a to ať z hlediska činností, řešení či opatření, tak možná i z hlediska lokálního. Dnešní dynamika vývoje je tak velká, že je to rozhodně téma, které by v diskuzi o formulaci nové vize mělo být uplatněno a diskutováno.

V diskuzi o formování vize pro Prahu samozřejmě vyvstala řada připomínek týkajících se procesu jejího vytváření. Již výše je uveden požadavek na její „hmatatelnost“ a sdílení Pražany. Měla by o ní vedena permanentní diskuze. Jakýkoli formalizovaný dokument, který s touto vizí pracuje, by měl z této diskuze vycházet. Tradičním požadavkem je také analýza současného stavu a vyhodnocení naplňování předchozí strategie. Na druhou stranu padala i otázka na to, do jaké míry je toto hodnocení vlastně potřeba. Rovněž byla položena i otázka, zda existují některé fáze vývoje či příklady řešení, kterými jiné metropole v nedávné minulosti prošly a zda vzhledem k specifčnosti našeho vývoje daného komunistickou periodou, by nebylo možné a také lépe je alespoň v některých oblastech přeskočit a neopakovat. Na otázku zda předchozí strategie něco vyřešila, odpovídají

účastníci diskuze negativně. Problémy trvají, naopak přibyly ty, které přicházejí jako důsledek globalizace a větší míry integrace. To, že jsme součástí na jedné straně většího, ale současně díky novým způsobům zejména v oblasti komunikace velmi propojeného světa způsobuje, že čelíme daleko většímu množství nejistot než dříve.

Závěrem, lze konstatovat, že tato první diskuze na téma „**příležitosti**“ jednoznačně potvrdila, že potřeba takové debaty je velmi aktuální a i přes zatím, v některých případech, relativně obecnou argumentaci, lze nacházet průsečíky a témata, která mají šanci stát se obecněji přijatelnými východisky a náměty pro tvorbu nové vize pro Prahu.